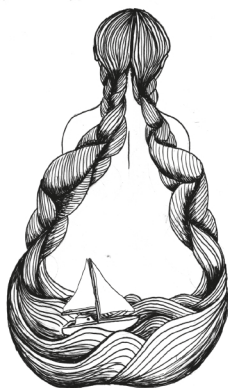

Toine Heijmans

Op zee

Roman

Illustraties Jenna Arts

UITGEVERIJ PLUIM
AMSTERDAM/ANTWERPEN

Voor Elsa
Voor Michiel

'There is no reason for harmful...'
Solozeiler Donald Crowhurst, 1969,
laatste zin uit zijn logboek

*'He was the architect of his own downfall. He tried to do
something which went disastrously wrong.'*

Zijn zoon Simon Crowhurst, 2006,
uit een interview met *The Times*

1

DE WOLKEN HAD IK NIET GEZIEN. Ze moeten zich verzameld hebben achter mijn rug. Ze moeten, op bevel van iets, naar voren zijn getrokken. Daar hangen ze nu in slagorde voor de boeg. Als platte kiezels, leigrijs in de lucht. Een gigantisch mobiel van wolken, zoals er vroeger ook een hing boven haar babybed.

De wolken maken de ochtend donker. Ze halen het licht weg van de zee. Urenlang bescheen de maan de golven, en waakte over de boot als een nachtlamp. Maar nu is het licht uit en sta ik er alleen voor.

Het moet ochtend worden. Er moet meer licht komen.

Maar het wordt alleen donkerder, alsof de boot terug de nacht in vaart. Alsof er een keuze is: achteruit of vooruit. Naar het begin van de reis, of door naar het eind. Maar er is geen keuze. Ik ben niet langer de baas.

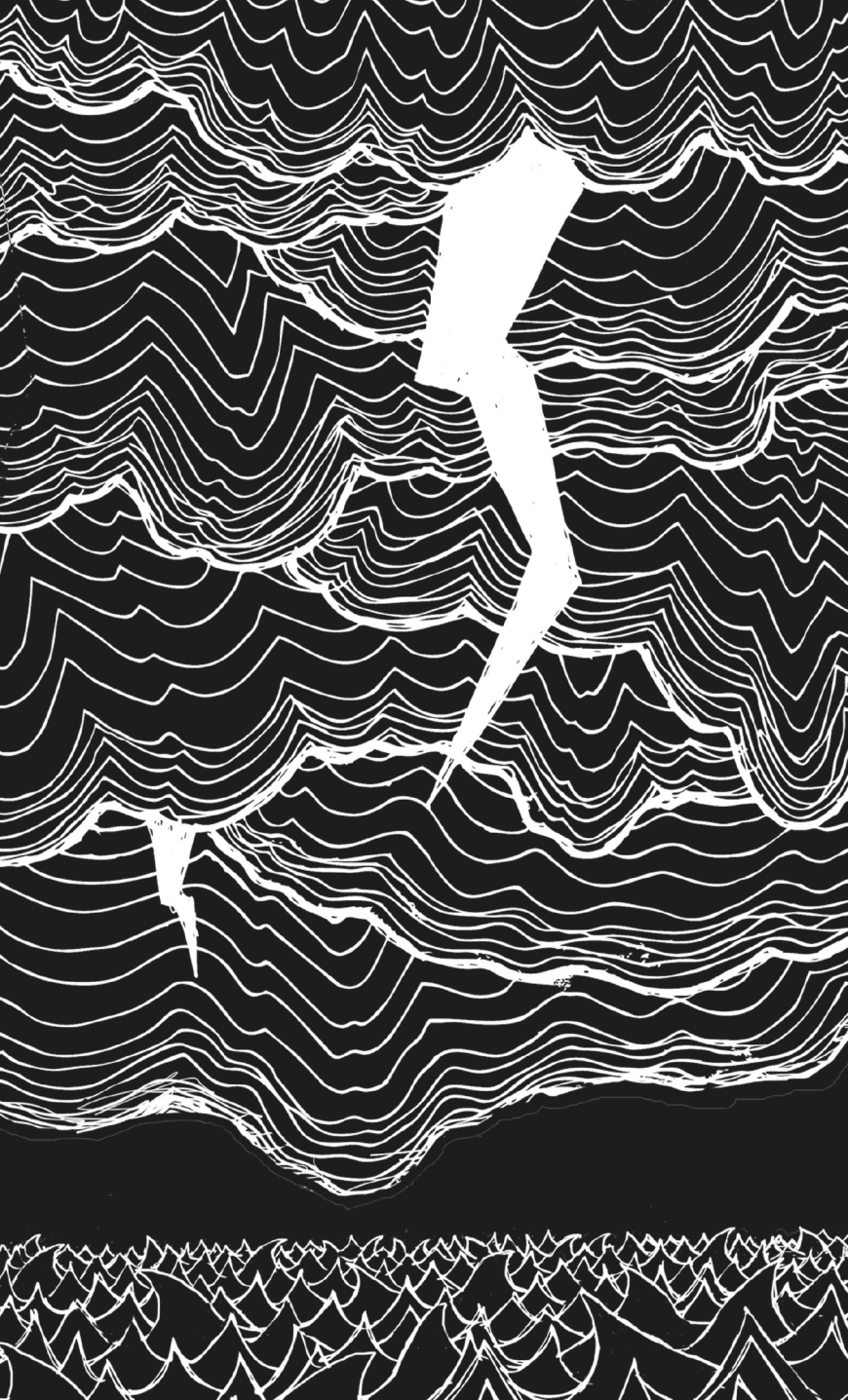
Ik moet op de kaart kijken. Ik moet wat drinken ook, maar ik kan de thermoskan met thee niet vinden. En waarom doet het kompas het niet? Waarom moet ik nadenken over dingen die ik anders gedachteloos doe?

Het lijkt alsof de wolken aan visdraad hangen: enorme, zwevende ovalen. Er zal regen komen. Dat is wat de wolken zeggen. En met de regen komt de wind, in felle vlagen. Dat is allemaal voorspelbaar, en onvoorspelbaar tegelijk.

Eerst moet ik de zeilen weghalen, voor de zekerheid. De wind zal ze kapotslaan. Dan moet ik me zorgen maken over het onweer dat in de wolken zit. Ik hoor het grommen, verderop. Straks valt de bliksem naar beneden, in lange strengen, op zoek naar een plek om in te slaan.

In de havens onderweg heb ik er genoeg verhalen over gehoord: door bliksem getroffen zeilboten. Ze splijten doormidden. Ze verbranden. De bliksem raakt de top van de mast en is een milliseconde later bij de kiel en alles, echt alles gaat kapot aan boord.

Het waren telkens dezelfde verhalen, naverteld door nieuwe mensen. Ik ken niemand die echt door de bliksem is geraakt. Waarom zou mijn boot interessant zijn voor bliksemschichten? Hij is er te klein voor; de mast steekt nog geen vijftien meter boven het water uit. Een druppel

op zee. Het heeft geen zin mijn boot te raken. Mijn boot doet er niet toe.

Ik klim de kajuit in om de mobiele telefoon te zoeken. Ik moet de telefoon in de oven leggen, waarmee de kombuis van mijn boot is uitgerust. In de haven van Thyborøn ben ik een visser tegengekomen die dat ook altijd deed. De bliksem hoeft niet in te slaan om dingen kapot te maken, zei de visser. Alleen al door de elektrische lading van een onweersbui gaan dingen stuk: *everything breaks down, you know*. Alleen in de oven is het veilig. De oven is een kooi van Faraday. De enige plek waar niets van buiten naar binnen dringt.

Ik zou zelf in die oven moeten kruipen. Zo zou ik verdwijnen voor alles om me heen. Maar dat kan nu eenmaal niet. Ik ben niet alleen op mijn boot. Ik heb mijn dochter bij me en ze slaapt. Ik moet zorgen dat ze blijft slapen, door het onweer heen. Tot we thuis zijn. Dan heb ik haar veilig over de zee gebracht, van Denemarken naar huis. Dan is het allemaal gegaan zoals ik het graag wilde.

Ik leg de telefoon in de oven. Ik weet niet of het nuttig is, maar het helpt me in elk geval met denken. Zolang ik er nog aan denk de telefoon in de oven te leggen, heb ik overzicht.

Aan boord moet je routineus en opgeruimd zijn, dat geeft rust. De landvasten links in de ankerbak. Koffie om acht uur. Laarzen in het vooronder. Regelmatig de positie in het logboek schrijven. Naar weerberichten luisteren op

de marifoon. De vlag opruimen als de zon ondergaat. Bij dreigend onweer de telefoon in de oven doen.

Overleven doe je op routine. Als het misgaat, kun je maar beter weten waar alles ligt. Zonder routine buitelen de gedachten over elkaar. Je denkt aan alles tegelijk. Aan de wolken, de oven, de koffie, de laarzen, de vlag. Aan het logboek, de landvasten. Aan je dochter die slaapt in het vooronder.

Als je niet meer helder denkt, neemt de zee je mee.

2

HYBORØN IS VIERENVEERTIG UUR GELEDEN.

Het is tweehonderddertig zeemijl weg. De hele reis van daar naar hier doet er niet meer toe. Het is nu belangrijk alles heel te houden.

Alles is nog heel. De boot ziet er prachtig uit. Een opgeruimd dek. Trotse zeilen. De kajuit is laag; ik kan er net rechtop in staan. Door kleine patrijspoorten zie ik de zee, alsof ik er deel van uitmaak. Alsof ik erin zwem.

De kajuit is zo klein, dat ik me met handen en voeten schrap kan zetten bij slecht weer. Aan bakboord is de kom-buis; een gaspit met een oven eronder die zo is opgehan-

gen dat hij naar voren en naar achter bungelt met elke golf. De oven heeft zeemansbenen. Zo kun je koken bij storm.

In de kajuit hangt een oude geur. Blind kan ik er alles vinden: de zeekaarten plat op de kaartentafel, het overlevingspak aan een haak. Het overlevingspak is een gewatteerde, rode, waterdichte overall die me een uur of wat in leven moet houden als ik overboord zou gaan. Hij hing eerst aan een haakje in het vooronder. Ik heb hem ergens anders gehangen omdat Maria dat wilde. Ze droomde van dat pak. Ze dacht dat het een lijk was, bungelend naast haar bed.

Kinderen maken geen onderscheid tussen droom en werkelijkheid. Het zou goed zijn als volwassenen dat ook eens deden. De werkelijkheid kan ook een droom zijn, wat mij betreft. En andersom.

De eerste avond van onze zeiltocht op zee stond Maria ineens in de kajuitopening, een schim.

Ze zei: 'Ik kan niet slapen. Alles piept en kraakt.'

Ik zei: 'Dat heb ik ook altijd, de eerste nacht op zee.'

'Mag ik bij jou blijven?'

'Morgen. Ga eerst maar slapen. Het is belangrijk dat je slaapt, op zee.'

'Maar dan moet je eerst dat dode mens daar weghalen. Dat ding dat daar hangt is eng.'

'Ik zal hem weghangen.'

Ik tilde het overlevingspak van de haak en hing het weg. Ik bracht Maria terug naar het vooronder, stopte

haar onder de dekens en zong liedjes die ik ook zong toen ze baby was. Ze viel in slaap.

Die nacht is ze nog één keer wakker geworden. De tweede nacht niet meer.

Maria is een stevig kind. Ik heb haar niet vaak angstig gezien. In elk geval kent ze geen volwassen angst, die kan knellen om je hoofd. Kinderangst is anders. Die is eenvoudig te verjagen. Als een lamp die je aan- en uitknipt: je zingt een liedje of verzint een verhaal, dan moet ze lachen en slaapt ze in.

Echt bang word je later pas.

Nu slaapt ze, en moet ik me verzetten tegen mijn eigen angst. Ik moet rustig blijven. Als ik zelf rustig ben, is Maria rustig. Zo werkt het bij kinderen.

Ik klim de kajuit uit, pak het roer en kijk naar de zee en naar de nacht. De leisteenwolken zakken naar beneden. Het is geen mooi gezicht. De wolken lijken me soldaten die zichzelf in stelling brengen. Het gaat straks stormen, ik weet het zeker nu.

Ik moet haar zeilpak klaarleggen, voor als ze wakker wordt en uit het vooronder klimt. Ik moet haar uitleggen dat het laatste stuk naar huis wat lastig wordt. Een beetje hobbelig. De boot zal schuin gaan hangen, ze zal zich moeten vasthouden. Ze zal het wel begrijpen. Ze zal vragen of ze zeeziek wordt.

Het is koud, buiten. Ik kijk naar de lucht. Ik moet een beslissing nemen. Doorvaren kan gevaarlijk zijn. De

storm kan me op een van de zandbanken sleuren die hier overal om me heen liggen, onzichtbaar, als slapende walvissen. Ik pak de zeekaart en kijk naar de ondieptes, de geulen, de banken, het eiland dat niet ver meer is. Er staan veel wrakken op de kaart getekend.

Ik wil naar huis.

Ik kan Hagar niet langer laten wachten. Ze zal bezorgd zijn, en haar dochter missen. Misschien mist ze mij ook wel. Het is lang geleden dat ik zo naar Hagar heb verlangd.

Ik moet vermoeid zijn, maar ik voel er niks van. Twee nachten zonder slaap hebben me een helderheid bezorgd die ik niet vertrouwen kan. Ik voel me te goed. Ik ben te sterk. Het gaat te gemakkelijk. Ik zie alles, maar ik zie alles door een raam van bekrast plexiglas. Ik voel alles. Ik herinner me alles. Thuis ben ik nooit goed geweest in vooruitdenken, hier doe ik niet anders. Mobiele telefoon in de oven. Logboek klaarleggen. Beslissen. Het is schaken op zee. En met Maria aan boord vaart er een groot offer mee.

Vannacht heb ik een kinderstem gehoord. Die stem was niet van haar. Ik kon het niet verstaan. Maar het was er wel. Ik ben aan dek gegaan om te zoeken en heb in het zog gekeken, maar er was geen kind te zien. Misschien heb ik alleen mijn eigen gedachten gehoord.

Ik denk te veel. Ik moet routineus blijven, en een beslissing nemen. Hier de storm afwachten, of snel naar huis varen.

Ik neem een beslissing.

‘We blijven hier wachten,’ zeg ik hardop tegen mezelf. ‘Ik leg de boot stil en als het moet gooi ik een anker uit. Bij het eerste ochtendlicht gaan we verder. Geen fouten maken aan het eind. Je bent moe, ook al voel je er niks van. Je ziet dingen die er niet zijn, je hoort kinderstemmen. Je moet erbij blijven. Je hebt het beloofd.’

De wolken hangen nu zo laag, dat ik de top van de mast niet meer kan zien. De zee ligt er roerloos onder. Ik hoef me niet schrap te zetten, de boot houdt zijn adem in. Het water lijkt gestold beton. De wolken hebben de zee platgeslagen, de wind weggezogen. De zeilen hangen lam in hun lijken. Ik moet ze strijken en de motor starten. Voor als de storm straks komt. Maar het duurt even voordat ik me ertoe kan zetten.

Eerst staar ik naar de eilanden. Ze zijn dichtbij. Ik zie ze liggen al: kleine heuvels in het water. Ze steken er donker tegen af. Alsof ze door een kind uit zwart karton zijn geknipt, en opgeplakt in de nacht.

Nog is het stil, maar dadelijk komt de wind.

Ja, dat is het beste nu: op zee blijven en wachten tot de wind komt en weer verdwijnt. Hier heeft mijn boot de ruimte. Hier kan hij tolleren wat hij wil, zonder vast te lopen. Een boot die vastloopt is verloren. Die wordt door schuimende brekers steeds hoger op het land gezet, en als hij kapot genoeg is trekt het water zich terug op zoek naar nieuwe buit.

Ik zie vijf vuurtorens. Elk eiland heeft er één. Het licht van de vuurtorens draait onverstoorbaar rond, begerig bijna. Vijf dwaallichten die mijn boot naar binnen willen trekken. Kom hier, zeggen ze. Kom hier. Nee, hier moet je zijn. Hier is het leven beter dan daar.

Er zitten wachters in de torens. Ik weet dat ze me zien met hun radars, met hun verrekijsers. Waarschijnlijk hebben ze me al geplot op hun radarschermen, een stip met de naam van mijn boot erbij. *Ismaël, zeiljacht, call-sign PB3356*. Misschien heeft de vuurtorenwachter er een aantekening bij gemaakt voor degene die zijn nachtdienst straks overneemt. Op zo'n geel plakpapiertje. Met potlood, zodat hij het kan uitgummen.

Jachtje ligt stil boven Stortemelk. In de gaten houden.

Alles opschrijven dat afwijkt. Dat hebben de vuurtorenwachters wel geleerd.